

gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta 1 fl. 80 kr., za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20 kr., za pol leta 2 fl. 10 kr., za četert leta 1 fl. 5 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 23. januarja 1861.

Zakaj ne rodi naša zemlja več tako kakor nekdanj?

Pogostoma slišimo naše ljudi tožiti, da jim ne rodi zemlja tako kakor nekdanj.

Je li to res?

Rekel bi, da je res, — al prav ljubo bi mi bilo, da bi me kdo zavernel, da ni tako.

Nobeno rokodelstvo ni poslednjih 40—50 let toliko se naprej pomaknilo kakor poljedelstvo, ne le po učenih možéh v bukvah, temuč tudi v djanji praktičnih kmetovavcov. In očitno je tudi, da tisto „kakor je oče delal, mora delati tudi sin“ zginjuje čedalje bolj po svetu. Rad bi pa vprašal: Ali tudi pri nas? pa bojim se odgovora, da pri nas je tisto robotno (mehanično) sinovo stopanje po stopinjah očetovih še zmiraj môra, ki tlači napredovanje kmetijstva.

Ni tedaj skoz in skoz krivo, kar ljudje pravijo, da ne rodi pri nas zemlja več tako kakor nekdanj.

Pa vprašajmo: kako je to in zakaj?

Naj mi dragi naši kmetovavci odgovoré le na dvoje vprašanj:

Pervo: Al sejemo pri nas frugo za frugo, sad za sadom tako, kakor to terja pravo, umno kmetijstvo? al ob kratkem rečeno: ali je naše poljsko kolobarenje (Fruchtfolge) pametno?

Drugo vprašanje pa je: Al napravljamo gnoja toliko in takošnega, kakor ga naša zemlja potrebuje, da bi rodila dobro?

Ali se mora zemlja okrepčati in zboljšati, če skor vsako drugo leto po dva pridelka zemlji jemljemo in na ravno tisto mesto letos tisto sejemo, kar smo sejali lani. Umen gospodar mora vediti, da vsak sad potrebuje svojega lastnega živeža, ki ga v zemlji iz persti jemlje; če je ta živež lanski sad že iz zemlje popil, kako hočeš pričakovati, da ga bo spet letošnji dovelj dobil? Al je čudo po tem, da tožite, da zemlja ne rodi. Preminajte pa posetev, in drugi sad si bo iz zemlje izbral družega živeža, da bote s pridelkom zadovoljni.

To je tedaj velika napaka pri našem kmetijstvu, da zanemarjamo preveč kolobaranje ali verstenje z mnogoverstnimi pridelki ali večkratno preminjevanje posetev. Namesto da bi se poprijeli tako imenovanega 7letnega ali pa 5letnega obdelovanja polja, se v eno mer deržimo le dveletnega ali k večjemu 3letnega. Kako se bo zemlja opomogla in si zaredila dosti tistih redivnih drobcev v sebi, če zaporedoma eno frugo va-njo sejemo, ktera zmiraj enega živeža iz zemlje potrebuje; to saj ne more drugač biti, da se zemlja izmolze in izpije popolnoma.

Potlej pa tožite, da nam zemlja ne rodi! Al je čudo?

Umen gospodar mora svojo zemljo dobro poznati, da vé, kaj ima v sebi, kakošni sad se ji prilega, in kateri drugi se morajo verstiti za njim.

Pervotni rudninski deli naše ilovnate, pa tudi apnéne in pešene zemlje po natančnih kemijskih preiskavah niso ubožniši kakor nanešena zemlja na Nemškem, in vendar je po srednji meri pridelék ondi deseteri in dvanajsteri, — in

pri nas komaj čveteri ali peteri. Kaj moramo po vsi sili za pšenico in ajdo spet slabo pognojeno rež in ajdo sejati? Al kaj bom to na drobno razkladal, ker je očitno kot beli dan! Le opomniti hočem naše gospodarje, naj oči odpró, da vidijo, zakaj naša zemlja ne rodi toliko, kolikor bi rodila pri umnem verstenji pridelkov, saj bi vsak mogel vediti, ktere rastline zemljo pri moči ohranjujejo in ji večjo moč dajejo, ktere pa jo slabijo in izpivajo.

Res je, da z gnojem skušamo to zemlji nadomestiti, kar smo ji vzeli, — al smo pa s tem že vse storili? Ali vemo, kaj je pravi gnoj? Kaj mislite, da je tisto listje, tista slama, ki jo na gnojnišču dež izpera in sonce prepeka, že rodovitén gnoj? Kaj mislite, če tudi cele vozove take izlužene soderge na njivo pripeljete, da ste zemljo pognojili? Kaj mislite, da ima bokal vina še tisto moč, če ste mu prilili pet bokalov vode ali če ste ga pustili pod prostim nebom v škafu stati več tednov? Kar je tečnega v gnoji, je izpuhtelo iz njega in se skadilo večidel; ostanki so prazne bilke. Na to, da bi gnoj potresli z gipsom ali saj s perstjo, ki zadržujejo rodovitne drobce v gnoji, le malokdo misli, čeravno vsak lahko spozná, da po takem ravnanji se zboljša gnoj in se ga napravi več.

Tudi v Ameriki je najbolja zemlja opešala, ko so gospodarili tako, da so zemlji le jemali, pa ji nič povračali niso. In taka je povsod, kjer gospoduje tako imenovano roparsko kmetovanje.

Po vsem tem premišljevanji pridemo tedaj do te-le resnice:

Res je, da nam zemlja ne rodi več toliko kot nekdanj, — ali je pa ona tega kriva? Ni res; ona je še zmiraj tista dobra mati kakor je nekdanj bila, al le mi smo jo na kant djali, zato ker ne verstimo posetev zaporedoma tako, kakor bi treba bilo, in ker ne ravnamo z gnojem tako, kar umno gospodarstvo velevala.

Na Bokalcah.

Jožef Sevnik.

Natoroznanske reči.

Gad in njegov strup.

Ne mislim tukaj govoriti od dvenogatih gadov, ki hodijo med nami, in ki s svojim hudobnim strupenim jezikom škodujejo poštenim ljudem, ampak govoril bom od poštenih gadov, ki se po trebuhu plaziti morajo, ker res nimajo nog, in ki ne pikajo in morijo le iz zgolj hudobije, ampak le zato, da snedó umorjeno žival — saj živeti mora vsaka stvar, naj že tako ali tako! Ravno zavolj tega se pa ne sme v zlo vzeti živalim, da zamorejo le živeti, če druge morijo. Volka redijo ostrí zobje, lesico zvito njena buča, risa skokonoga hitrost in gada strupeni zob. Kako bi pa drugač se redil gad, ki je tako neukretne postave, široke butice, kratkega repa, lene nrave, in ni tedaj, da bi lovil žival, ki si jo je izvolil za svoje gerlo? Živali loviti in boriti se ž njimi v poštenem boji, — tako delo je le za nestrupene stvari, ne pa za strupenega gada, ki raje skrit v varnem kotiču pod kakem germom ali kamnom čaka na stvarico, da se zaletí va-njo, kadar se memo gredé nič hu-